

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

Warszawa, 02-08-2021 r.

VII.600.9.2015.CW

**Pan
Mateusz Morawiecki
Prezes Rady Ministrów
Minister Cyfryzacji
Kancelaria Prezesa Rady
Ministrów
ePUAP**

Szanowny Panie Premierze,

Rzecznik Praw Obywatelskich w swoich działaniach od wielu lat zwraca szczególną uwagę na właściwe funkcjonowanie regulacji dotyczących obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej. Problematyka realizacji praw zagwarantowanych obywatelom w art. 118 ust. 2 Konstytucji RP oraz w ustawie z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli (Dz. U. z 2018 r. poz. 2120; dalej jako: „ustawa o obywatelskiej inicjatywie ustawodawczej”) jest przez Rzecznika wnikliwie obserwowana oraz analizowana. Rzecznik bada w szczególności praktyczne aspekty korzystania z tego prawa, mając na uwadze likwidowanie wszelkich barier i usprawnienie procedur w tym zakresie. Na podstawie dokonanych ustaleń, a także postulatów ekspertów, organizacji społecznych oraz sygnałów od obywateli Rzecznik od dłuższego czasu zwraca uwagę organów władzy publicznej na potrzebę rozważenia zasadności wprowadzenia regulacji stwarzającej możliwość składania podpisów poparcia pod projektami inicjatyw drogą elektroniczną. Wykorzystywanie nowoczesnych technologii mogłoby bowiem przysłużyć się m.in. zwiększeniu partycypacji obywatelskiej w życiu publicznym.

Należy podkreślić, że potrzebę wprowadzenia zmian w ustawodawstwie w tym właśnie zakresie dostrzegają od dłuższego już czasu niezależne ośrodki badawcze oraz organizacje pozarządowe, które pracują nad konkretnymi propozycjami. Warto przytoczyć w tym miejscu m. in. raport oraz projekt zmiany ustawy o obywatelskiej inicjatywie ustawodawczej przygotowany przez Instytut Spraw Obywatelskich w ramach projektu badawczego zrealizowanego przy współpracy z Uniwersytetem Gdańskim oraz Uniwersytetem Łódzkim, sfinansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju¹.

W przywołanym wyżej raporcie wskazano, że rozwiązania pozwalające na udzielanie poparcia inicjatywom ustawodawczym składanym przez obywateli w sposób elektroniczny istnieją już w wielu europejskich krajach takich jak Hiszpania, Austria, Słowenia, Litwa, Łotwa czy Finlandia. Nadmienić należy w tym kontekście, że polscy obywatele mogą już w tej chwili korzystać z takich rozwiązań w ramach procedur składania europejskiej inicjatywy obywatelskiej wykonywanych w oparciu o przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/788 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie europejskiej inicjatywy obywatelskiej (Dz. U. UE. L. z 2019 r. Nr 130, str. 55 ze zm.), a dla których krajowym punktem kontaktowym jest Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. Regulacje te mogą stanowić podstawę do przełożenia na grunt krajowych przepisów ustawy o obywatelskiej inicjatywie ustawodawczej.

Wskazana wyżej problematyka składania podpisów drogą elektroniczną w ramach obywatelskiej inicjatywy legislacyjnej była już podejmowana m.in. w toku wcześniejszych działań Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji. Zamysł ten przedstawiono również w toku prac sejmowej Komisji Administracji i Cyfryzacji Sejmu RP VII kadencji. Niestety, prace te nie zostały skutecznie zakończone. Warto zauważyć, że rozwój technologii przyczynił się w czasie, który minął od tych działań, do wprowadzenia nowoczesnych rozwiązań w odniesieniu do innego mechanizmu umożliwiającego obywatelom partycypację w życiu publicznym. W ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870) wprowadzono bowiem możliwość złożenia petycji za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

¹ Zob. A. Rakowska-Trela, A. Rytel-Warzocho, K. Skotnicki, P. Uziębło (red.), *Inicjatywa ustawodawcza obywateli. Raport 2020*, (wyd.) Instytut Spraw Obywatelskich, Łódź 2020.

Mając na względzie wagę zagadnienia, Rzecznik Praw Obywatelskich w dniu 31 maja 2016 r. skierował wystąpienie generalne do Prezesa Rady Ministrów, w którym wskazał na potrzebę rozważenia wprowadzenia przepisów umożliwiających obywatelom składanie podpisów pod obywatelską inicjatywą legislacyjną drogą elektroniczną. W odpowiedzi udzielonej Rzecznikowi dnia 12 sierpnia 2016 r. Minister Cyfryzacji, Pani Anna Streżyńska, podkreśliła, że „inicjatywa, zmierzająca do zapewnienia możliwości składania podpisów drogą elektroniczną w ramach obywatelskiej inicjatywy legislacyjnej, jest możliwa do realizacji i zasługuje na poparcie” oraz wyraziła gotowość do podjęcia współpracy z Rzecznikiem Praw Obywatelskich w celu zaproponowania odpowiedniego projektu inicjatywy ustawodawczej. Podobne stanowisko wyraził później Pan Minister Marek Zagórski w odpowiedzi na wystąpienie Rzecznika udzielonej w dniu 30 października 2018 roku. Deklaracje te nie doprowadziły jednak do podjęcia skutecznych działań i zmiany obowiązującego prawa.

Pragnę podkreślić, że Rzecznik Praw Obywatelskich jako konstytucyjny organ ochrony praw i wolności nadal dostrzega potrzebę rozważenia zmian prawnych w ramach obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej przewidujących umożliwienie składania podpisów drogą elektroniczną w celu lepszej realizacji konstytucyjnego prawa, o którym mowa w art. 118 ust. 2 Konstytucji RP. W związku z tym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.), zwracam się do Pana Premiera z prośbą o informację, czy Kancelaria Prezesa Rady Ministrów bądź Minister Cyfryzacji prowadzi lub planuje podjąć działania dotyczące wprowadzenia możliwości udzielania poparcia obywatelskim projektom inicjatyw ustawodawczych w sposób elektroniczny. Jednocześnie wyrażam wolę nawiązania współpracy, w zakresie posiadanych kompetencji i zasobów, celem udziału w pracach nad opracowaniem propozycji w tym zakresie.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/